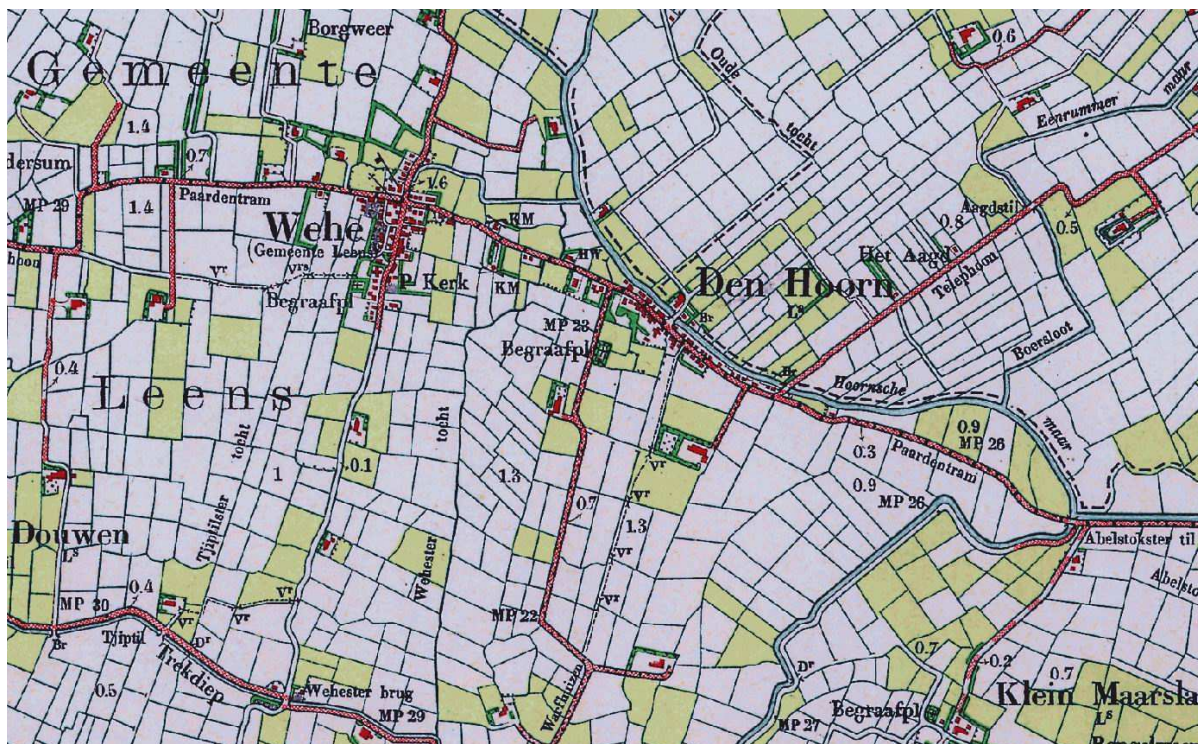

Plangebied naast Warfhuisterweg 12 te Wehe-Den Hoorn (gemeente De Marne)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie:	Groningen
gemeente:	De Marne
plaats:	Wehe-Den Hoorn
toponiem:	Warfhuisterweg
bevoegd gezag:	gemeente De Marne
opdrachtgever:	gemeente De Marne
uiterste coördinaten:	noordwest 224.167/597.146 noordoost 224.198/597.139 zuidoost 224.190/597.103 zuidwest 224.158/597.111
centrumcoördinaat:	224.179/597.124
kaartblad:	7A
onderzoeksmeldingsnummer:	45570
beheer documentatie	Libau, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeente De Marne en E-depot
uitvoerder:	Libau
auteur	M. de Jong MA
autorisatie	drs. J. Molema
telefoon:	050-3126545
fax:	050-3123362
e-mail:	info@libau.nl

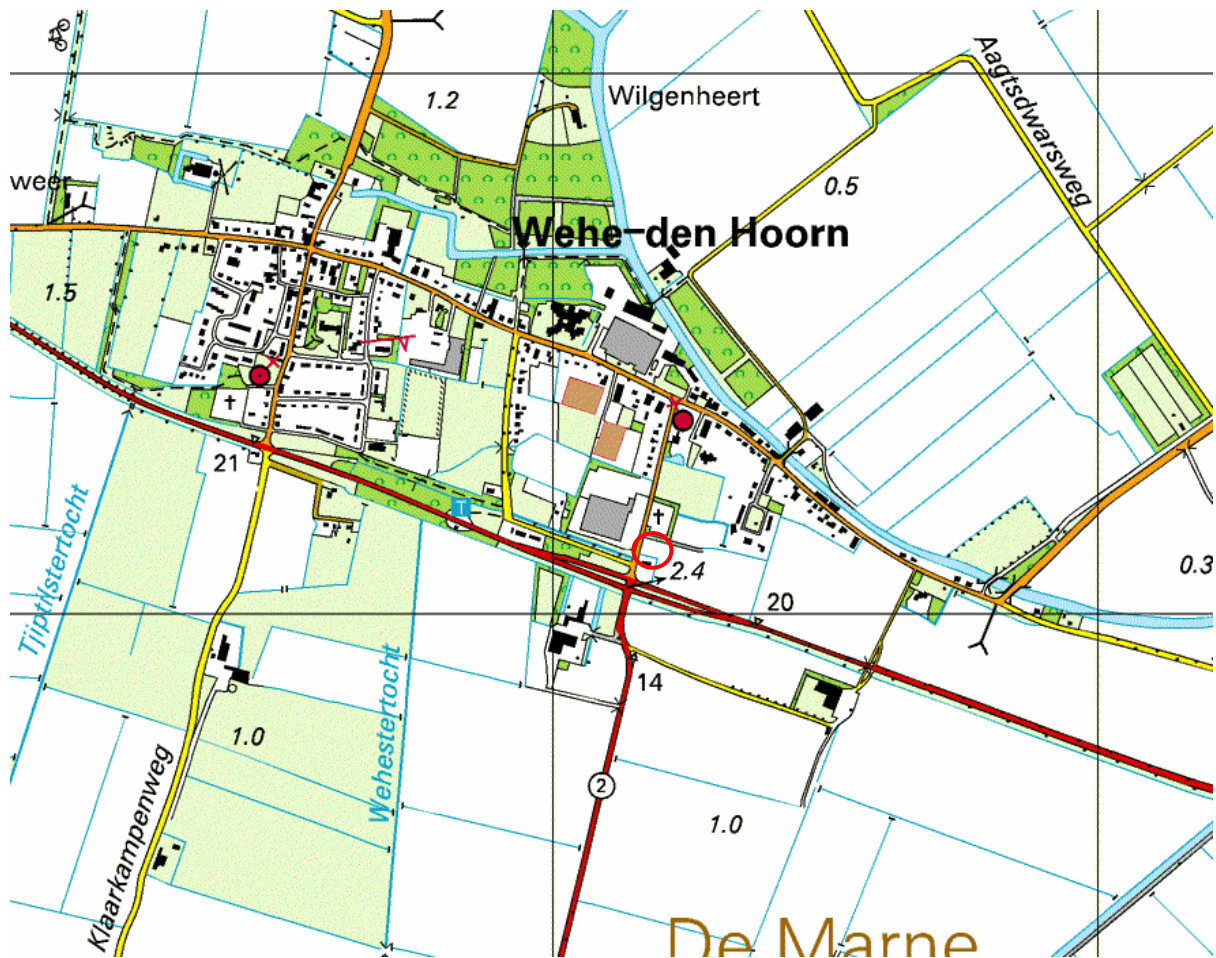

Plangebied naast Warfhuisterweg 12 te Wehe-Den Hoorn (gemeente De Marne)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van de gemeente De Marne, vertegenwoordigd door dhr. H. Schoonhoven, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie naast Warfhuisterweg 12 te Wehe-Den Hoorn. De aanleiding voor het onderzoek is het voornemen een garagebedrijf te realiseren. Volgens plan zal de fundering van de bebouwing circa 50-70 cm breed worden en tot circa 65 cm onder het maaiveld reiken. Het gebied waar de ingrepen gaan plaatsvinden wordt hieronder verder aangeduid als plangebied.

Figuur 1: Plangebied naast Warfhuisterweg 12 te Wehe-Den Hoorn (Topografische Atlas Groningen): het plangebied ligt binnen de rode cirkel.

Informatie

Wehe-Den Hoorn is een tweelingdorp en bestaat uit het wierdedorp Wehe en het lintdorp Den Hoorn. Het plangebied ligt in Den Hoorn.

Op de fysisch geografische kaart van de provincie Groningen is te zien dat Wehe-Den Hoorn, waaronder het plangebied, op een kwelder- of oeverwalachtige vlakte ligt (code Mv9; zie bijlage: Uitsnede fysisch geografische kaart). Deze kwelderwal is in feite een vroeg-middeleeuwse kustlijn. Ook de geomorfologische kaart geeft aan dat het plangebied op een kwelderwal ligt (Archis). De bodemkaart toont in het plangebied kalkarme poldervaaggronden bestaande uit lichte zavel (code Mn15C; zie bijlage: Kaart archeologie). Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is de kwelderwal duidelijk herkenbaar (zie figuur 2).

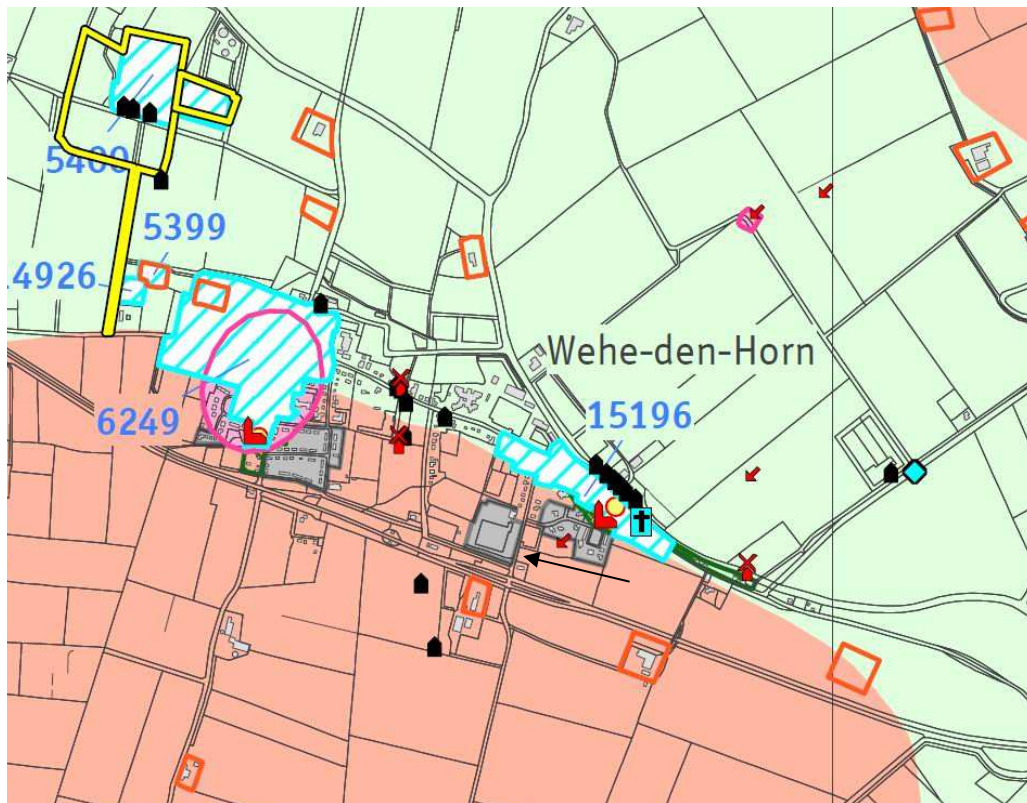

Figuur 2: Hoogteverschillen in de omgeving van het plangebied (www.ahn.nl). Het plangebied is aangegeven met een pijl.

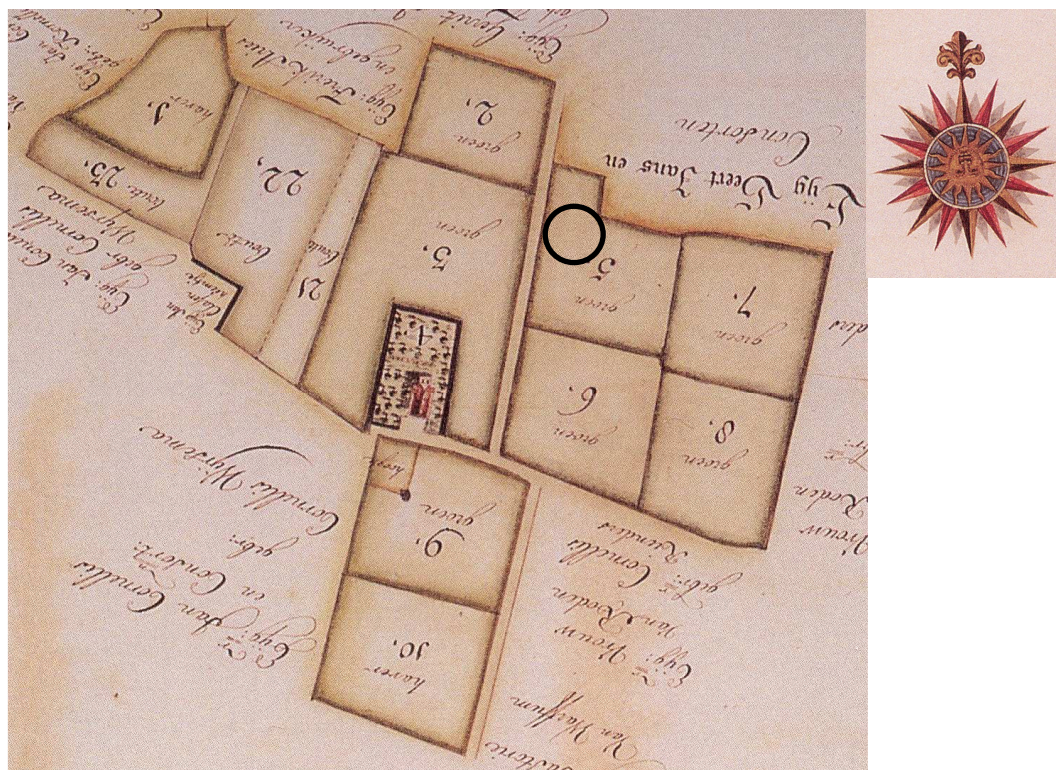
Het plangebied is niet geregistreerd op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van Groningen, noch zijn uit het plangebied waarnemingen bekend (geen waarnemingen ingevoerd in de archeologische database ARCHIS). In de omgeving van het plangebied zijn meerdere AMK-terreinen aanwezig (zie bijlage: Kaart archeologie). Het betreft de wierde Warfhuizen met een begindatering in de ijzertijd (AMK-terrein 5402), de wierden Wehe (AMK-terrein 6249) en Klein Maarslag (AMK-terrein 5408) uit de middeleeuwen, een aantal middeleeuwse huiswierden (AMK-terreinen 5379, 5399, 5401 & 6329), de waarschijnlijk laat-middeleeuwse kern van Den Hoorn (AMK-terrein 15196), het middeleeuwse borgterrein Herathema (AMK-terrein 6260) en de 17de-eeuwse Starckenborg en diens opvolger (AMK-terreinen 5400 & 14926).

Op de Archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart van de gemeente De Marne (RAAP, 2008) staat aangegeven dat het plangebied in een gebied met een hoge archeologische verwachtingswaarde ligt (zie figuur 3).

In 1732 is het plangebied gekarteerd als onderdeel van een provincieplaats (zie figuur 4). Het land was afkomstig uit de goederen van het klooster te Warffum (Schroor, 1996: provinciaal land 31). Het plangebied was in de 18de eeuw onbebouwd en geregistreerd als groenland. Op de kadastrale minuut (gemeente Leens, sectie D1) uit het begin van de 19de eeuw is het perceel waarin het plangebied ligt aangegeven als bouwland (zie bijlage: Kadastrale minuut). In het midden van de 19de eeuw is de begraafplaats ten noorden van het plangebied in middels aanwezig, zo blijkt uit de topografische militaire kaart van 1853 (watwaswaar.nl; grote historische atlas 1851-1855). De Bonnekaart uit het begin van de 20ste eeuw geeft in het plangebied dezelfde situatie weer (zie bijlage: Projectie van de huidige situatie op de Bonnekaart). Het plangebied is tot op heden onbebouwd gebleven (watwaswaar.nl).

Figuur 3: Uitsnede uit de archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart van de gemeente De Marne (RAAP, 2008). Het plangebied is aangegeven met een pijl.

Figuur 4: Een boerderijplaats ten zuiden van Den Hoorn in 1732 (Schroor, 1996). De kaart is bijgedraaid naar het noorden. De ligging van het plangebied is omcirkeld.

Overweging en advies

In de omgeving van het plangebied komen veel archeologische terreinen uit de middeleeuwen voor. Op de gehele kwelderwal, waarop ook het plangebied ligt, is rekening te houden met archeologische resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd.

Als de bodemingrepen beperkt blijven tot smalle funderingssleuven en de aanleg van de betonvloer geen bodemingrepen dieper dan 40 cm onder het maaiveld met zich mee zal brengen dan is een archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk. Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen dan geldt krachtens de Monumentenwet (1988) een meldingsplicht*.

Als de bodemingrepen toch van ingrijpender aard zijn dan in de bestaande plannen is aangegeven dan dient contact opgenomen te worden met Libau. In dat geval kan een archeologisch vervolgonderzoek aan de orde zijn.

Bijlagen:

- Fysisch geografische kaart;
- Kaart archeologie;
- Kadastrale minuut;
- Projectie van de huidige topografie op de Bonnekaart.

*Vondsten dienen zo spoedig mogelijk te worden gemeld bij het bevoegd gezag (de gemeente De Marne) en bij Libau.

Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl)

ANWB, 2004. *Topografische Atlas Groningen 1:25.000*. ANWB bv, Den Haag.

Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de provincie Groningen

Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

RAAP, 2008. *Archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart gemeente De Marne. Regio Noord-Groningen, gemeenten De Marne, Winsum, Bedum, Ten Boer, Loppersum, Eemsmond, Appingedam en Delfzijl*. RAAP-rapport 1732.

Cultuurhistorische Waardenkaart Groningen. Provincie Groningen 2004.

Grote Historische topografische Atlas Groningen ± 1900 – 1930, schaal 1: 25000. Uitgeverij Nieuwland, 2006. Tilburg.

Grote Historische Atlas van Nederland, 1: 50000. Deel 2: Noord-Nederland 1851 – 1851. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. Groningen.

Historisch Geografisch Informatiesysteem Groningen (www.hisgis.nl)

Luchtfoto's Google Earth/Maps.

Minuutplannen uit het begin van de negentiende eeuw en overige historische kaarten (www.watwaswaar.nl)

Schroor, M., 1996. *De atlas der provincielanden van Groningen (1722-1736)*. REGIO-PRojekt Uitgevers, Groningen.

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50.000. Blad 7 West Groningen Uitgave 1973* Stiboka, Wageningen (Toelichting gepubliceerd in 1986; kaartopname door A.E. Clingeborg et al.).

Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. *De atlas van Huguenin; militair-topografische kaarten van Noord-Nederland, 1819-1829*. Heveskes Uitgevers/Drentse Historische Vereniging, Groningen/Veendam.

Archeologische periodes

paleolithicum

paleolithicum vroeg
paleolithicum midden
paleolithicum laat
 paleolithicum laat A
 paleolithicum laat B

tot 8800 v.Chr.

tot 300000 C14
300000 - 35000 C14
35000 C14 - 8800 v.Chr.
35000 - 18000 C14
18000 C14 - 8800 v.Chr.

mesolithicum

mesolithicum vroeg
mesolithicum midden
mesolithicum laat

8800 - 4900 v.Chr.

8800 - 7100 v.Chr.
7100 - 6450 v.Chr.
6450 - 4900 v.Chr.

neolithicum

neolithicum vroeg
 neolithicum vroeg A
 neolithicum vroeg B
neolithicum midden
 neolithicum midden A
 neolithicum midden B
neolithicum laat
 neolithicum laat A
 neolithicum laat B

5300 - 2000 v.Chr.

5300 - 4200 v.Chr.
5300 - 4900 v.Chr.
4900 - 4200 v.Chr.
4200 - 2850 v.Chr.
4200 - 3400 v.Chr.
3400 - 2850 v.Chr.
2850 - 2000 v.Chr.
2850 - 2450 v.Chr.
2450 - 2000 v.Chr.

bronstijd

bronstijd vroeg
bronstijd midden
 bronstijd midden A
 bronstijd midden B
bronstijd laat

2000 - 800 v.Chr.

2000 - 1800 v.Chr.
1800 - 1100 v.Chr.
1800 - 1500 v.Chr.
1500 - 1100 v.Chr.
1100 - 800 v.Chr.

ijzertijd

ijzertijd vroeg
ijzertijd midden
ijzertijd laat

800 - 12 v.Chr.

800 - 500 v.Chr.
500 - 250 v.Chr.
250 - 12 v.Chr.

Romeinse tijd

Romeinse tijd vroeg
 Romeinse tijd vroeg A
 Romeinse tijd vroeg B
Romeinse tijd midden
 Romeinse tijd midden A
 Romeinse tijd midden B
Romeinse tijd laat
 Romeinse tijd laat A
 Romeinse tijd laat B

12 v.Chr. - 450 n.Chr.

12 v.Chr. - 70 n.Chr.
12 v.Chr. - 25 n.Chr.
25 - 70 n.Chr.
70 - 270 n.Chr.
70 - 150 n.Chr.
150 - 270 n.Chr.
270 - 450 n.Chr.
270 - 350 n.Chr.
350 - 450 n.Chr.

middeleeuwen

middeleeuwen vroeg
 middeleeuwen vroeg A
 middeleeuwen vroeg B
 middeleeuwen vroeg C
 middeleeuwen vroeg D
middeleeuwen laat
 middeleeuwen laat A
 middeleeuwen laat B

450 - 1500 n.Chr.

450 - 1050 n.Chr.
450 - 525 n.Chr.
525 - 725 n.Chr.
725 - 900 n.Chr.
900 - 1050 n.Chr.
1050 - 1500 n.Chr.
1050 - 1250 n.Chr.
1250 - 1500 n.Chr.

nieuwe tijd

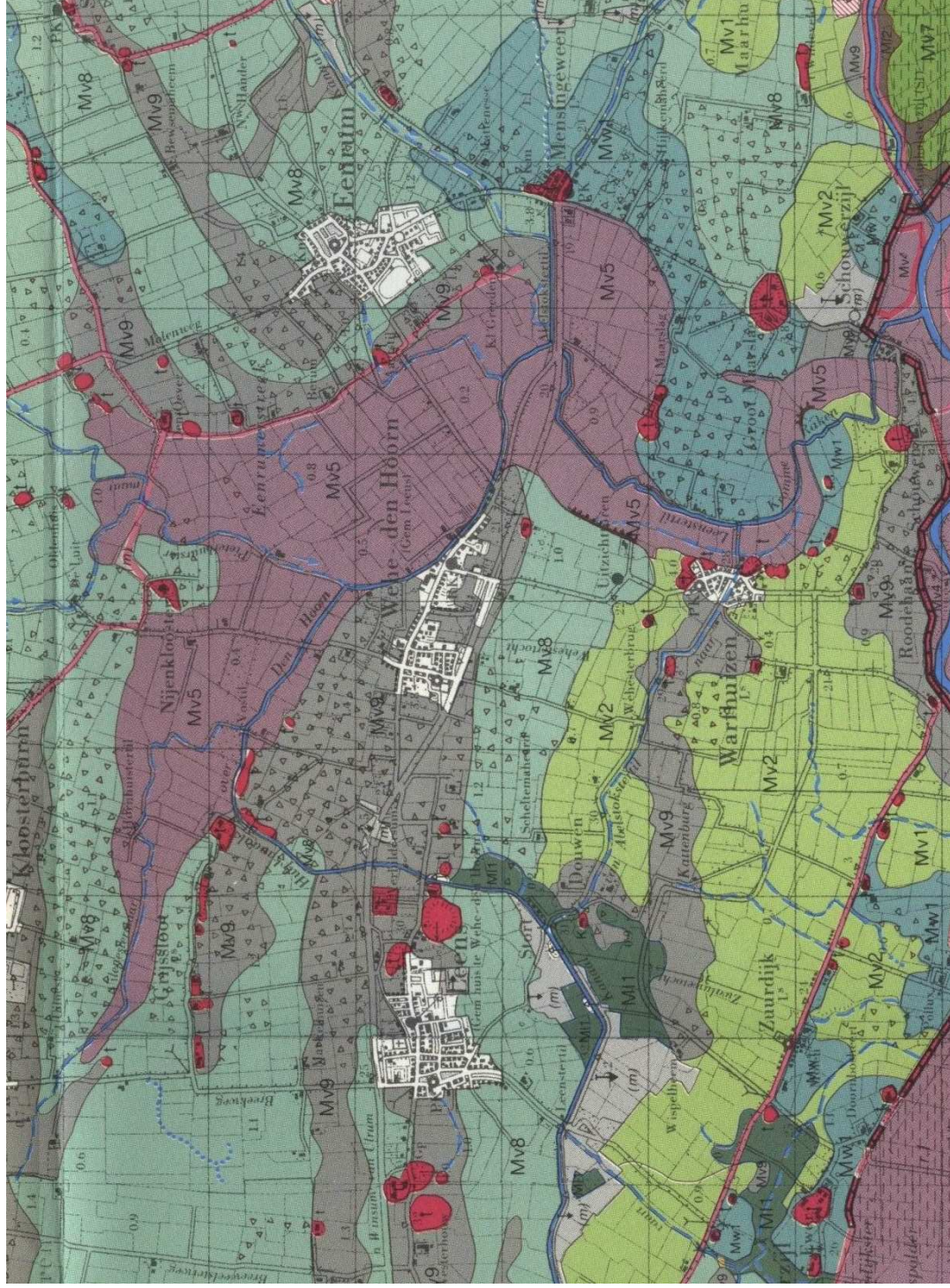
nieuwe tijd A
nieuwe tijd B
nieuwe tijd C

1500 - heden

1500 - 1650 n.Chr.
1650 - 1850 n.Chr.
1850 - heden

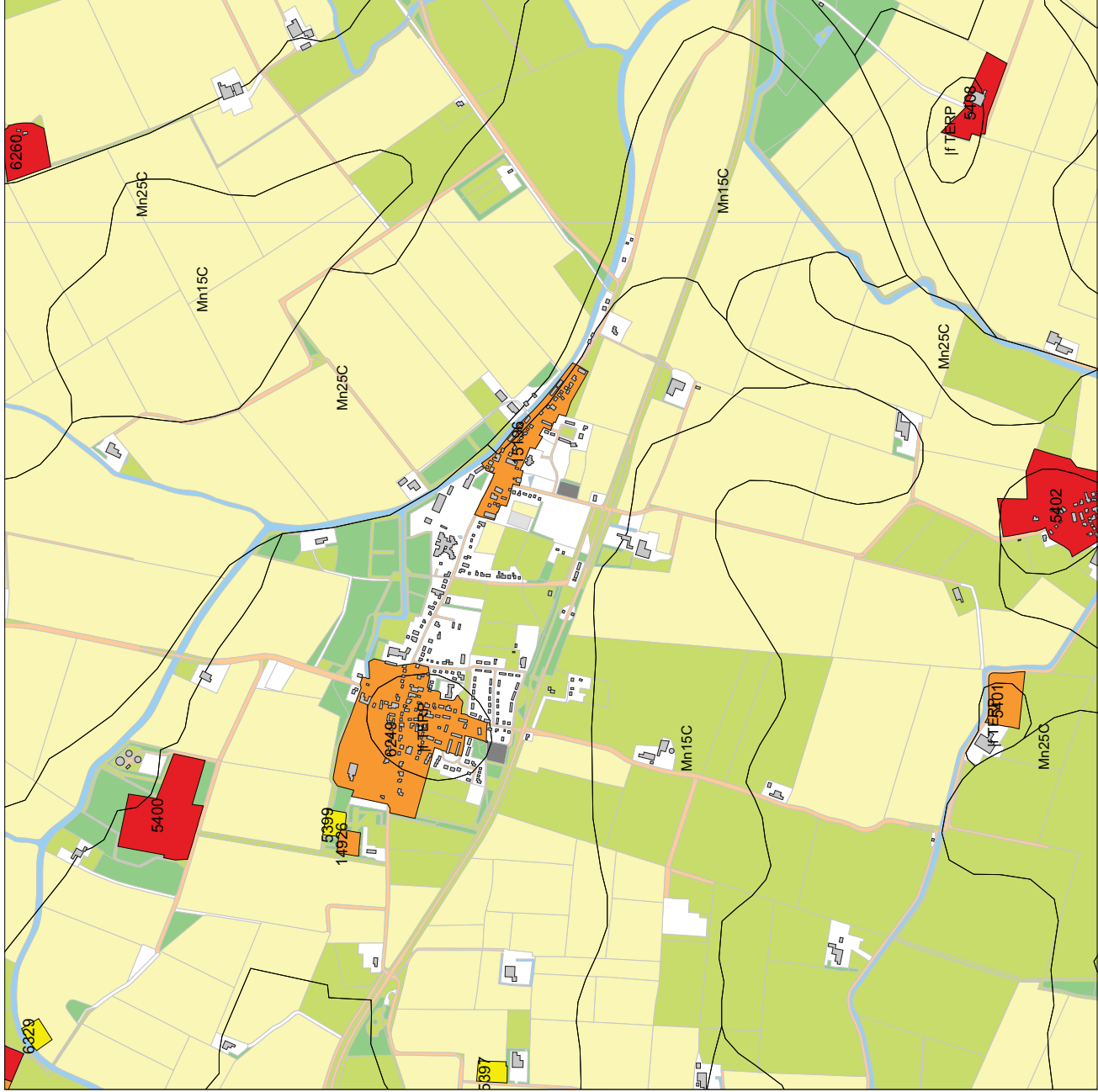
Uitsnede fysisch geografische kaart Wehe-Den Hoorn en omgeving

Kaart archeologie plangebied naast Warfhuisterweg 12 te Wehe-Den Hoorn

Combinatiekaart van AMIK, bodemkaart en Archis

225678 / 598867

222393 / 595583

03-03-2011

Legenda

- WAARNEMINGEN
 - HUIZEN
 - BODEM ((c)Alterra)
- MONUMENTEN
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- TOP10 ((c)TDN)
 - bebouwd gebied
 - doorgaande wegen
 - bos
 - bouwland
 - weiland
 - boomgaard/kwekerij
 - heide
 - zand
 - begraafplaats
 - water
 - overig bodemgebruik

0 1 km

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Kadastrale minuut plangebied naast Warfhuisterweg 12 te Wehe-Den Hoorn

